

Panu HILPEÄ RUNEBERG

Jokainen tietää, että Runeberg, Johan Ludvig, on kirjoittanut "Vänrikit" ja melkein jokainen, että hän seistä jököttää pronssiin valettuna Helsingin Esplanadilla, on jököttänyt melkein yhtä kauan kuin Oulun Franzén (mutta ei aivan). Vaikka Runeberg seistä jököttääkin puistossa, voi hänestä jos kenestä sanoa, että hänet on nostettu kansakunnan kaapin päälle. Nämä pronssi- ja kipsiku-

vat ovat yleensä totista väkeä. Totiseksi kai myös Johan Ludvig on pyhitetty, kansallisrunoilija. Mutta annahan olla, nyt ovat helsinkiläiset "nostaneet" patsaan jalustaltaan ja kaiken kukkuraksi Helsingin ruotsinkieliset. Svenska Teatern on kaivanut arkistoista kansallisrunoilijan keskeneräisen hupailun, jonka työnimenä oli ja siksi jäi Trassel-sekasotku, sanoo sanakirja, "Sekamelska", suo-

mentaisiin minä.

Runebergin "Sekamelska" sovitettiin kuin sovitettiin näytämölle, mutta kun se oli kesken-eräinen, piti nyky-Runebergien tehdä siitä valmis. "Ruunepereiksi" rupesivat Lars Huldén ja Kurt Nuotio. Ja nyt "Sekamelska" pyörii Helsingin ruotsalaisessa teatterissa. Hbl:n arvostelija Henry G. Gröndahl otsikoi: "Runeberg på grönbete", kai suomeksi: Runeberg laitumella eli siis irti kuin vasikat keväällä. Arvostelijan mukaan ovat nyky-Runebergit onnistuneet paremmin kuin Runeberg itse, vaikka ei arvostelija kiellä, etteikö mestarin itsensäkin kirjoittamassa olisi paljon lystikästä, vaikka esitys vasta loppupuolellaan muuttuu sillä tavalla farssimaiseksi kuin sen hänen mielestään olisi pitänyt sävyttyä alun pitäen.

Luin jostain muualta, että olisi muka tiedossa, että Runeberg kirjoitti tämän iloittelun vähän niin kuin piruuttaan (nuorallatanssijaseurue, rakkaustarina, velkojia), mutta olisi sitten, muka, jättänyt tietien tahtoen kesken, ettei kaunis kuva — hänen omansa! — olisi saanut kumuja. Mene tiedä, en oikein usko, jää kai hyvälläkin kirjailijalla yksi ja toinen juttu kesken. Helsingin ruotsiksi kirjoittavat eivät ehkä, muutamista otteista päätellen, ole aivan yksimielisiä siitä, että "Sekamelskan" esiin kaivaminen oli välttämätöntä, jotta olisi saatu todistetuksi, että myös kuuluisilla runoi-

lijoilla on heikot, inhimilliset hetkensä. Onhan ennenkin todistettu, että jumalat voivat torkahtaa ja kansallisrunoilijat laskea leikkiä. Pari päivää myöhemmin oli Hbl:ssä päiväkirjapalstalla nimi-merkki Yksityisajattelijan (Privattänkaren) runo Appropä Trassel ja siinä piirros "Espiksen" Runebergistä. Patsaan pää (JLR:n siis) päättyy rautapiikkiin, joka runon mukaan olisi tarkoitettu karkoittamaan pulat ja p:hottiset, mutta Yksityisajattelijalla panee patsaan runoilemaan, että yhtä vähän kuin se piikki onnistuu karkoittamaan kaiken maailman kakkiaiset, yhtä vähän se voi varjella häntä jälkipolvien propeukaloilta ja ryökhkeiltä ivamukailijoilta. Hän, Runeberg, seisoo selin teatteriin eikä kyllä suostu kääntymään, vaan tervehtii kollegojaan haamun äänellä lainaamalla Salamiin kuninkaanpojan sanoja: voihan kaikkea rukata ja kääntää, mutta mikä on totta ja oikein, se kestää.

No niin, ehkäpä Runeberg monenkin mielestä on ylen totinen, vaikka minusta hänen tuotantonsa osoittaa, että hänellä on ollut leikkimielttä ja huumorintajua, vieläpä aidosti suo nalaista. Ajattellaanpa nyt vaika vain "Vänrikkeitä". Tietenkin niitäkin ovat selvittäneet ja rukanneet monenmoiset takapirut, useimmiten täyspäiset tosikot, jotka ovat tahdomalla tahtoneet nähdä Runebergin toiskielisen herraskansan herrasmaisena edustajana. Mikä

kuva ei ole oikea, vaikka JLR oli-kin toiskielinen ja herra. — Ei ole koskaan tullut mieleeni, että hän olisi katsellut kansalaisiaan ja Suomen sodan realistisesti piirrettyjä joskin klassillisin runomitoin ja vanhan kaavan mukaan ikuistettuja satureita ylhäältä päin. Niinpähän suuri suomalainen ohjaaja Edvin Laine löysi Runebergin vähäisestä Sven Tuuvasta saman aidon (joskin tässä tapauksessa yksinkertaisen) suomalaisen kuin eräistä Väinö Linnan "tuntemattomista".

Kaivoin kokeeksi esille vähäiset Runeberg-kokoelmani ja löysin kannettoman nidoksen Efferlemnade skrifter I (1878). Sieltä löysin otsikon leikkisään proosakatkelmaan, ymmärryksen mukaan suomeksi näin: Alamaisi raportti H. M:lleen Cupido Ainokaiselle,

kaikkien sydänten Kuninkaalle ja Itsevaltiaalle, Kaikkein ARmoillisimmalle Herralleni... Cupido, roomalaisten lemmentumala.

Lähestyvän Runebergin päivän kunniaksi valitsen tähän kuvaksi-muutamia runoilija Runebergin kirjasia, mm. Fänrik Ståhls Sägner, Edlundin painos, ja Wänrikki Stoolin Tarinat, Kansanvalistus-seuran toimittama ja SKR:n kirjapainon painama, molemmat vuodelta 1877, sekä koulukansan käsissä kuluneet Kansanvalistus-seuran "Vänrikit" vuodelta 1889, Pawo Cajanderin suomennos. Keskimmäisessä kirjassa ei suommentajan nimeä edes mainita! Ensimmäinen ja viimeinen kirjasta ovat jokseenkin normaalin virkikirjan kokoisia.

Paistakoon päivä ja liehukoon siniristi!

